

Институт за јавно здравје на
Република Северна Македонија
Institute of Public Health of
Republic North Macedonia

РЕГИСТАР ЗА ПСИХОЗИ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2020

**ЈЗУ ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА**

Директор Доц. д-р Шабан МЕМЕТИ

Оддел за здравствена статистика и публицистика
М-р д-р Вјоса Речица
Раководител на Оддел, специјалист по социјална медицина

Главен уредник:

М-р д-р Вјоса Речица, специјалист по социјална медицина

Автори:

М-р д-р Вјоса Речица, Раководител на Оддел
Проф -д-р Стојан Бајрактаров, специјалист по психијатрија
Доц. Д-р Шабан Мемети, Директор
Д-р Марко Трајковски
Афердита Халими, дипломиран педагог

Соработници:

Дипломиран инженер
Слободан Мицајков

Дизајн и компјутерска обработка

Сузана Дунгевска
Борче Андоновски

Извор на податоци:

Центри за јавно здравје на Република Северна Македонија

ВОВЕД

1.1 Регистар за психози

Публикација „Регистар за психози во Република Северна Македонија, 2020 година“ изготвена е во Оддел за здравствена статистика и публицистика при Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.

Согласно Законот за евиденциите од областа на здравството, Програмата за статистички истражувања и Програмата за превентивна здравствена заштита, Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија има обврска да води Регистар на заболени лица од психози.

Пријавата се пополнува од страна на овластени лица, лекари во амбулантно-поликлиничките и стационарните здравствени установи каде се дијагностицираат и лекуваат заболени лица од оваа болест. Дијагнозите за психози се кодираат според Меѓународна статистичка класификација на болестите и сродните здравствени проблеми – Десета ревизија (МКБ - 10) и се објавуваат во вид на годишен извештај- публикација.

Публикацијата ја презентира состојбата со психози во РСМ и е изготвена врз основа на официјалните податоци од Индивидуален извештај за психози обр.бр.мзс-05 - пријава за психози (состојба 31.12.2020 година) добиени од здравствени установи преку Центрите за јавно здравје во Република Северна Македонија

Податоците за лица кои боледуваат од психози презентирани се во табели и графикони. Дијагноза, релевантни други параметри како инциденца, преваленца, процент и стапка за 100 000 жители, се прикажуваат по општини, пол, возраст и вкупно за Република Северна Македонија.

Оваа публикација е прва од овој вид на презентирање на податоци за лица кои боледуваат од психози во областа на здравството како форма на континуирано годишно објавување. Целта на публикацијата е да даде придонес во изготвување на стратегијата за развој на менталното здравје во Републиката.

Прибирањето на податоци за заболени од психози претставува основа за проценка на тежината на проблемот од ова заболување, за програмирање и евалуација на примарната превенција, детекција, дијагностика, лекување, како и основа за планирање на здравствената заштита, обезбедување на средствата за лекарска опрема и итн. Истовремено и сите клинички и епидемиолошки студии во земјата како и трајни мултисекторски и меѓународни проекти се базираат на следењето на ова заболување.

Корисници на податоци од регистарот за психози се: клинички лекари, епидемиолози, студенти на постдипломски студии, докторанти, специјалисти по социјална медицина и други медицински гранки, новинари и поширока јавност. Постојењето на регистарот, следење на инциденца, преваленца и морталитет е возможно преку редовно објавување на податоци од регистарот и давање повратни информации.

INTRODUCTION

1.1 Psychosis registry

Publication «Register for psychosis in the Republic of North Macedonia, 2020» has been prepared in the Department of Health Statistics and publication at the Institute of Public Health of the Republic of North Macedonia. According to the Law on Health data, the Program for Statistical Research and the Program for Preventive Health Care, the Institute of Public Health of the Republic of North Macedonia is obliged to maintain a Register of persons with psychosis.

The application is filled in by authorized persons, doctors in the outpatient polyclinic inpatient health institutions where patients with this disease are diagnosed and treated. Diagnoses for psychosis are coded according to the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems - Tenth Revision (ICD - 10) and are published in the form of an annual report.

The publication presents the situation with psychosis in RSM and was prepared based on the official data from the Individual Report on Psychosis no. No. Northern Macedonia

The data of people suffering from psychosis are presented in tables and graphs. Diagnosis, and other relevant parameters such as incidence, prevalence, percentage and rate per 100,000 inhabitants, and are displayed by municipalities, gender, age and total for the Republic of North Macedonia.

This publication is the first of its kind to present data on people suffering from psychosis in the field of health as a form of continuous annual publication. The purpose of the publication is to contribute to the preparation of the strategy for the development of mental health in the RNM.

The collection of data on patients with psychosis is the basis for assessing the severity of the problem of this disease, for programming and evaluation of primary prevention, detection, diagnosis, treatment, as well as the basis for health care planning, provision of funds for medicines, equipment and etc. At the same time, all clinical and epidemiological studies in the country as well as permanent multi-sectoral and international projects are based on the monitoring of this disease.

Users of data from the registry for psychosis are: clinical physicians, epidemiologists, postgraduate students, doctoral students, specialists in social medicine and other medical disciplines, journalists and the general public. Existence of the registry, monitoring of incidence prevalence, and mortality from is possible through regular publication of registry data and feedback

1.2. Психотични нарушувања

Психотичните нарушувања се карактеризираат со нарушувања во социјалните, емоционалните и / или когнитивните функции. Психозите се карактеризират со абнормална состојба на умот што резултира со тешкотии да се утврди што е реално, а што не е реално. Нарущувањата имаат тенденција да се собираат во една или повеќе од следниве области: заблуди, халуцинации, неорганизирано размислување или зборување, неорганизирано или абнормално моторно однесување или негативни симптоми, како што се намален емоционален израз или интерес за пријатни активности. Другите симптоми може да вклучуваат некохерентен говор и однесување што е несоодветно за ситуацијата. Исто така, може да има проблеми со спиењето, социјално повлекување, недостаток на мотивација и тешкотии во извршувањето на секојдневните активности. Психозата е ретка кај адолесцентите, но може да има сериозни исходи. Причинители на психози се неколку; ментални болести, како што се шизофренија или биполарно растројство, пореметување на сон, некои медицински состојби, одредени медикаменти и лекови како што се алкохол или канабис, постпартална психоза, може да се појави по породувањето. Според најновите сознанија се верува дека невротрансмитерот допамин игра улога во појавување на оваа болест. Акутната психоза се смета за примарна ако е резултат на психијатриска состојба и секундарна ако е предизвикана од медицинска состојба сепак дијагнозата на ментална болест бара исклучување на други потенцијални причини. Како психолошки причинители се сметат следниве состојби: шизофренија - состојба на ментално здравје што предизвикува халуцинации и заблуди биполарно растројство - лице со биполарно растројство може да има епизоди на лошо расположение (депресија) и издигнувања или возбудено расположение (манија), тежок стрес или вознемиреност, тешка депресија - чувство на постојана тага, вклучително и постнатална депресија, недостаток на спиење. Нарущувањата во психозата, првенствено шизофренијата, честопати предизвикуваат големи страдања и за пациентите и за нивните семејства. Тие отпаѓаат на значителен дел од нашите здравствени трошоци, бидејќи нарушувањата често се појавуваат на рана возраст, а многу луѓе развиваат хронична состојба. Голем процент на пациенти, повеќе од 50 проценти, исто така имаат значително нарушена функционална способност и затоа често бараат помош од владата и помош при поддршка на приходите. **Целта на регистарот за психози** е да се соберат податоци за обемот и распространетоста на нарушувањата на психозата во РСМ и да се оцени и подобри грижата преку споредување на методите и резултатите од работењето. Критериуми за вклучување: * Пациентот мора да има дијагноза за психоза и клиниката потврдува дека го лекува лицето, . * Кодови за дијагноза: F20.0 - F29.9 Регистрациите и податоците ќе бидат само мал дел од работата на регистарот за квалитет. На долг рок, главните активности на регистарот ќе содржат различни видови мерки за подобрување, методолошка поддршка, информации, дисеминација и координација на добра практика и искуство што може да го зголеми знаењето и да ја подобри грижата и поддршката за лицата со психоза и нивните семејства.

1.2. Psychotic disorders

Psychotic disorders are characterized by disorders in social, emotional and / or cognitive functions. Psychoses are characterized by an abnormal state of mind that results in difficulty determining what is real and what is not. Disorders tend to accumulate in one or more of the following areas: delusions, hallucinations, disorganized thinking or speaking, disorganized or abnormal motor behavior, or negative symptoms, such as decreased emotional expression or interest in enjoyable activities. Other symptoms may include incoherent speech and behavior that is inappropriate for the situation. There may also be sleep problems, social withdrawal, lack of motivation, and difficulty performing daily activities. Psychosis is rare in adolescents, but can have serious consequences. Causes of psychosis are several; Mental illnesses, such as schizophrenia or bipolar disorder, sleep disorders, certain medical conditions, certain medications and drugs such as alcohol or cannabis, postpartum psychosis, can occur after childbirth. According to the latest knowledge, the neurotransmitter dopamine is believed to play a role in the development of this disease. Acute psychosis is considered primary if it is the result of a psychiatric condition and secondary if it is caused by a medical condition however the diagnosis of mental illness requires the exclusion of other potential causes. The following psychological conditions are considered: schizophrenia - a state of mental health that causes hallucinations and delusions bipolar disorder - a person with bipolar disorder may have episodes of bad mood (depression) and ups and downs or agitated mood (mania), agitation, anxiety Severe depression - a feeling of constant sadness, including postnatal depression, lack of sleep. Disorders in psychosis, and primarily schizophrenia, often cause great suffering to both patients and their families. They account for a significant portion of our health care costs, as disorders often occur at an early age and many people develop a chronic condition. A large percentage of patients, more than 50 per cent, also have significant functional impairment and therefore often seek government assistance and income support assistance. The purpose of the psychosis registry is to collect data on the extent and prevalence of psychosis disorders in the RSM and to assess and improve care by comparing methods and performance. Inclusion criteria: * The patient must have a diagnosis of psychosis and the clinic confirms that he is treating the person,. * Diagnostic codes: F20.0 - F29.9 Registrations and data will be only a small part of the quality registry work. In the long run, the main activities of the registry will include different types of improvement measures, methodological support, information, dissemination and coordination of good practice and experience that can increase knowledge and improve care and support for people with psychosis and their families.

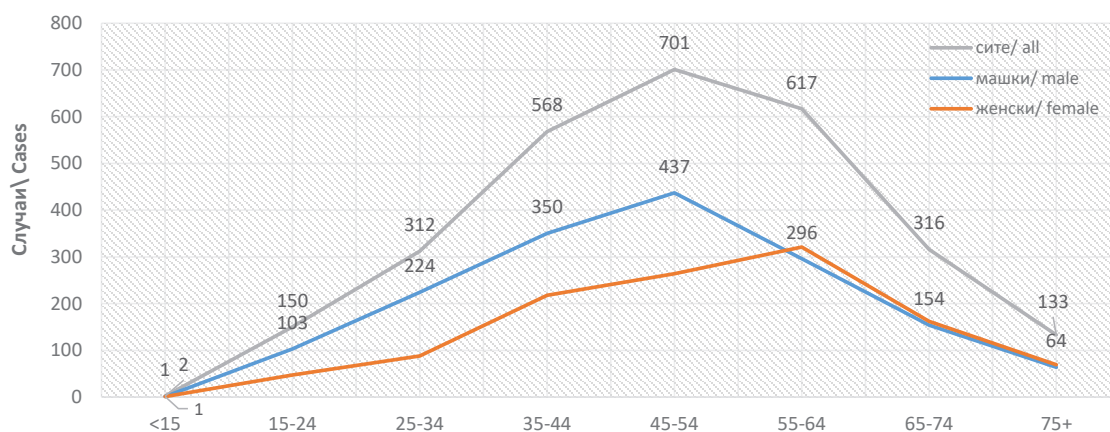

Ментални растројства и растројства на обносните по возрастни групи/ Mentaland and Behavioural Disorders by age groups

преваленца/ prevalence 2020 (F20-F29)
Република Северна Македонија/ Republic North Macedonia

Распределба по возрастни групи (преваленца)/ Distribution by Age Groups (prevalence)									
Пол/ Sex	<15	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+	Вк./tot.
машки/ male	1	103	224	350	437	296	154	64	1629
женски/ female	1	47	88	218	264	321	162	69	1170
сите/ all	2	150	312	568	701	617	316	133	2799
СТ/CR 100 000	0.59	57.69	97.55	181.45	242.17	233.48	174.10	125.37	134.88

Распределба по возрастни групи (преваленца)/ distribution by age groups (prevalence)

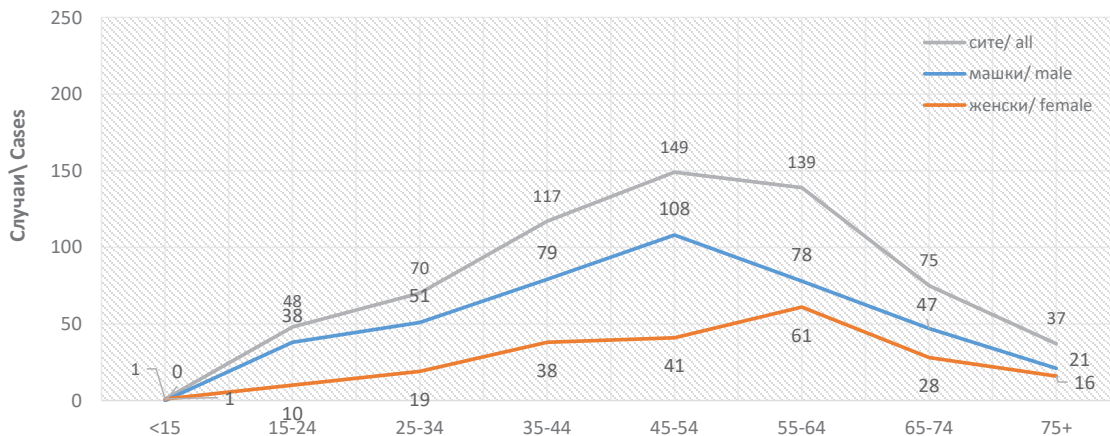

Ментални растројства и растројства на обносните по возрастни групи/ Mentaland and Behavioural Disorders by age groups

нови случаи/ new cases 2020 (F20-F29)
Република Северна Македонија/ Republic North Macedonia

Распределба по возрастни групи на нови случаи/ Distribution by Age Groups new cases									
Пол/ Sex	< 15	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+	Вк./tot.
машки/ male	0	38	51	79	108	78	47	21	422
женски/ female	1	10	19	38	41	61	28	16	214
сите/ all	1	48	70	117	149	139	75	37	636
СТ/CR 100 000	0.29	18.46	21.89	37.38	51.47	52.60	41.32	34.88	30.65

Распределба по возрастни групи по нови случаи/ Distribution by Age Groups New Cases

Source: Psychoses registry, Republic of North Macedonia 2020

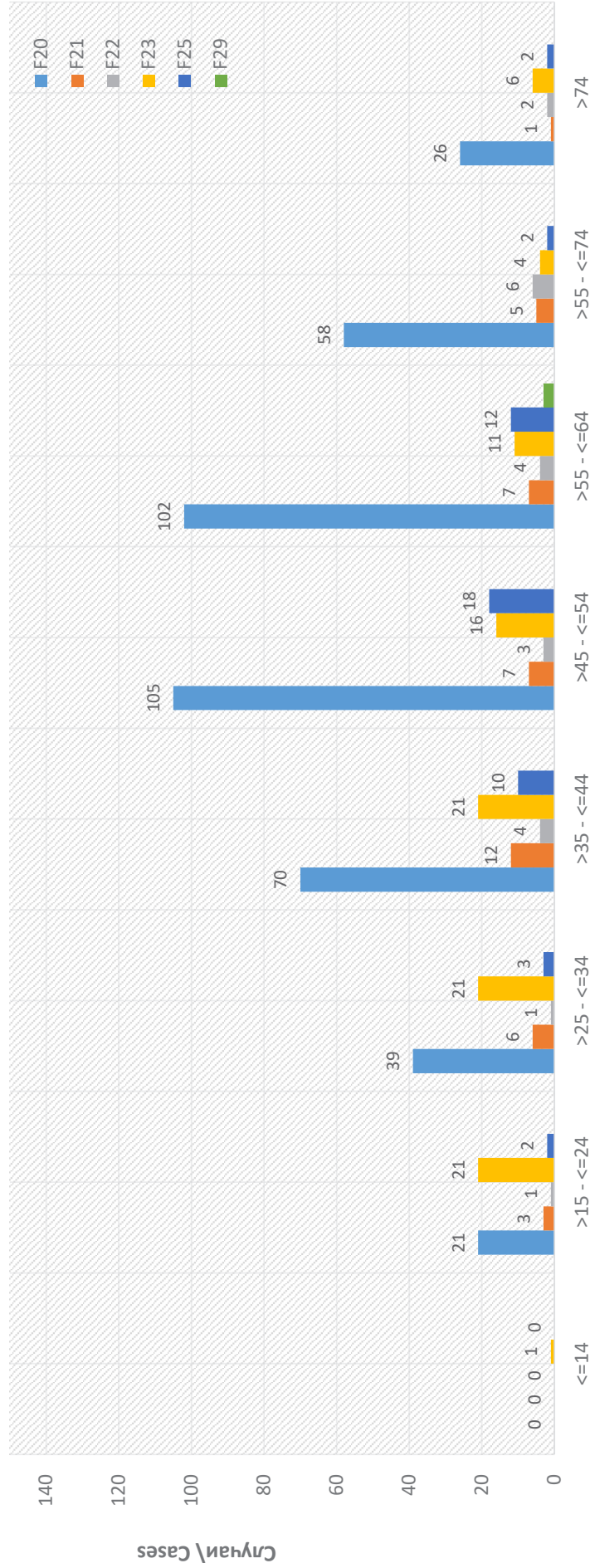
РЕГИСТАР ЗА ПСИХОЗИ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2020

Распределба по возрастни групи/ Distribution by age groups																				
МКБ10 ICD10	Опис/ Description	Вкупно/ Total			<=14		>15 - <=24		>25 - <=34		>35 - <=44		>45 - <=54		>55 - <=64		>65 - <=74		>74	
		Се/All	Мажи/ Male	Жени/ Female	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф	м/м	ж/ф
F20		421	280	141	0	0	17	4	29	10	46	24	76	29	56	46	40	18	16	10
F20.0	ПАРАНОИДНА ШИЗОФРЕНИЈА	172	109	63	0	0	6	2	8	3	18	9	28	12	22	21	18	9	9	7
F20.1	ХЕБЕФРЕНА ШИЗОФРЕНИЈА	10	8	2	0	0	2	0	3	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1
F20.2	КАТАТОНА ШИЗОФРЕНИЈА	12	5	7	0	0	1	0	0	0	1	1	0	4	2	0	1	2	0	0
F20.3	НЕДИФЕРЕНЦИРАНА ШИЗОФРЕНИЈА	25	22	3	0	0	2	1	7	1	4	0	7	1	2	0	0	0	0	0
F20.5	РЕЗИДУАЛНА ШИЗОФРЕНИЈА	45	34	11	0	0	0	0	1	0	3	2	10	2	13	5	4	1	3	1
F20.6	ЕДНОСТАВНА ШИЗОФРЕНИЈА	2	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
F20.8	ДРУГИ ШИЗОФРЕНИИ	5	3	2	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	1	0	0	0
F20.9	ШИЗОФРЕНИЈА, НЕОЗНАЧЕНО	150	98	52	0	0	6	1	10	5	17	10	29	10	17	20	15	5	4	1
F21		41	28	13	0	0	3	0	5	1	6	6	6	1	5	2	3	2	0	1
F21.X	ШИЗОТИПНО РАСТРОЈСТВО	41	28	13	0	0	3	0	5	1	6	6	6	1	5	2	3	2	0	1
F22		21	12	9	0	0	1	0	0	1	3	1	2	1	3	1	2	4	1	1
F22.0	НАЛУДНИЧАВО РАСТРОЈСТВО	17	8	9	0	0	1	0	0	1	2	1	1	1	2	1	2	4	0	1
F22.8	РАСТРОЈСТВА	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
F22.9	РАСТРОЈСТВО, НЕОЗНАЧЕНО	3	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
F23		101	75	26	0	1	16	5	16	5	18	3	11	5	8	3	2	2	4	2
F23.0	АКУТНО ПОЛИМОРФНО ПСИХОТИЧНО РАСТРОЈСТВО БЕЗ СИМПТОМИ НА ШИЗОФРЕНИЈА	30	17	13	0	1	3	4	4	3	4	1	2	0	2	2	1	2	1	0
F23.1	АКУТНО ПОЛИМОРФНО ПСИХОТ. РАСТРОЈСТ. СО СИМПТОМИ НА ШИЗОФРЕНИЈА	6	6	0	0	0	2	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0
F23.2	АКУТНО ПСИХОТИЧНО РАСТРОЈСТВО СЛИЧНО НА ШИЗОФРЕНИЈА	14	13	1	0	0	5	0	3	1	1	0	3	0	0	0	1	0	0	0
F23.3	ДРУГИ АКУТНИ ПРЕДОМИНАНТНО НАЛУДНИЧАВИ ПСИХОТИЧНИ РАСТРОЈСТВА	13	10	3	0	0	2	1	4	0	1	0	0	0	2	1	0	0	1	1
F23.8	ДРУГИ АКУТНИ И ТРАНЗИТОРНИ ПСИХОТИЧНИ РАСТРОЈСТВА	2	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
F23.9	АКУТНО И ПРЕОДНО ПСИХОТИЧНО РАСТРОЈСТВО, НЕОЗНАЧЕНО	36	27	9	0	0	3	0	5	1	9	2	5	5	4	0	0	0	1	1
F25		49	27	22	0	0	1	1	1	2	6	4	13	5	6	6	0	2	0	2
F25.0	ШИЗОАФЕКТИВНО РАСТРОЈСТВО, МАНИЈАЧЕН ТИП	17	9	8	0	0	1	0	0	2	3	1	4	2	1	2	0	1	0	0
F25.1	ШИЗОАФЕКТИВНО РАСТРОЈСТВО, ДЕПРЕСИВЕН ТИП	7	4	3	0	0	0	0	0	0	1	1	3	0	0	2	0	0	0	0
F25.2	ШИЗОАФЕКТИВНО РАСТРОЈСТВО, МЕШАН ТИП	18	11	7	0	0	0	1	1	0	2	1	5	2	3	0	0	1	0	2
F25.8	ДРУГИ ШИЗОАФЕКТИВНИ РАСТРОЈСТВА	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
F25.9	НЕОЗНАЧЕНО ШИЗОАФЕКТИВНО РАСТРОЈСТВО	6	3	3	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	2	0	0	0	0
F29		3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
F29.X	НЕОЗНАЧЕНА НЕОРГАНСКА ПСИХОЗА	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
		636	422	214	0	1	38	10	51	19	79	38	108	41	78	61	47	28	21	16

Source: Psychoses registry, Republic of North Macedonia 2020

Распределба по возрастни групи на нови случаи)/Distribution by Age Groups New Cases F20-F29, 2020

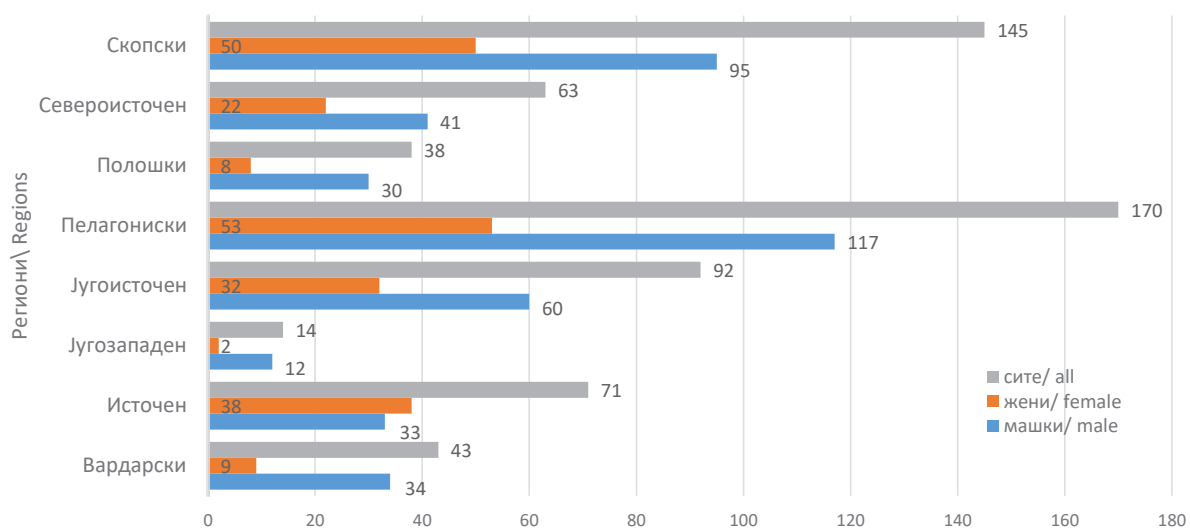
РЕГИСТАР ЗА ПСИХОЗИ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2020

Република Северна Македонија/ Republic North Macedonia
преваленца/ prevalence 2020

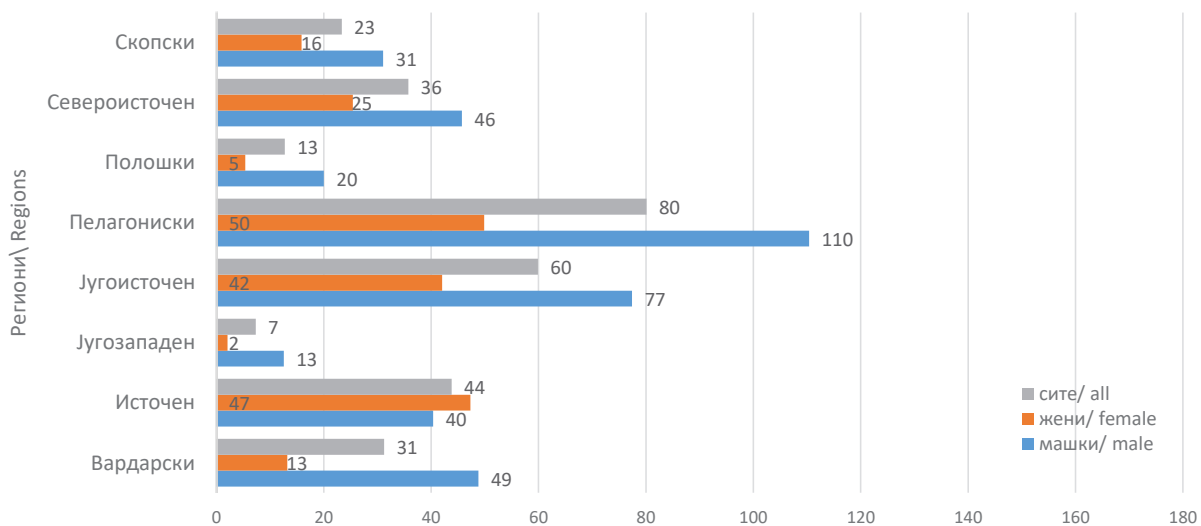
Ментални растројства и растројства на обносните по географски региони/ Mental and Behavioural Disorders by Geographical regions

регион/region	случаи/ cases			стапка/ crude rate 100 000		
	male	female	total	male	female	total
Вардарски	34	9	43	49	13	31
Источен	33	38	71	40	47	44
Југозападен	12	2	14	13	2	7
Југоисточен	60	32	92	77	42	60
Пелагониски	117	53	170	110	50	80
Полошки	30	8	38	20	5	13
Североисточен	41	22	63	46	25	36
Скопски	95	50	145	31	16	23
	422	214	636	43	22	33

Распределба по региони (преваленца)/ Distribution by Regions(prevalence) 2020

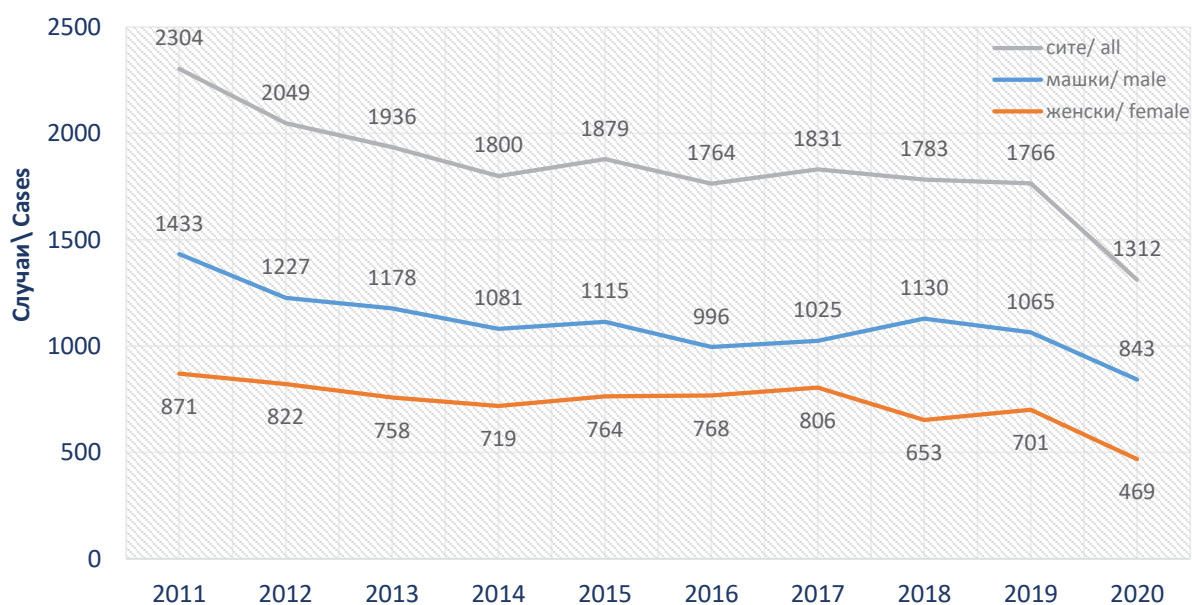
Распределба по региони стапка (преваленца)/ Distribution by Regions crude rate (prevalence)
2020 на/ per 100 000 население/ polupation

Болни лечени во болница/ Patients treated in hospital F20-F29, 2011-2020									
година	Случаи/ Cases			Болнички денови/ LOS			Средно време на престој/ ALOS		
year	m	f	total	m	f	total	m	f	total
2011	1433	871	2304	154655	85410	240065	108	98	104
2012	1227	822	2049	126868	71740	198608	103	87	97
2013	1178	758	1936	118439	63291	181730	101	83	94
2014	1081	719	1800	154261	70036	224297	143	97	125
2015	1115	764	1879	107891	61886	169777	97	81	90
2016	996	768	1764	97625	57702	155327	98	75	88
2017	1025	806	1831	61224	35970	97194	60	45	53
2018	1130	653	1783	161959	60162	222121	143	92	125
2019	1065	701	1766	103807	55219	159026	97	79	90
2020	843	469	1312	87178	41969	129147	103	89	98
average	1109	733	1842	117391	60339	177729	106	82	96
000	107	71	89						

Болни лечени во болница/ Patients treated in hospital F20-F29, 2011-2020

Source: Hospital Morbidity, Republic of North Macedonia 2020

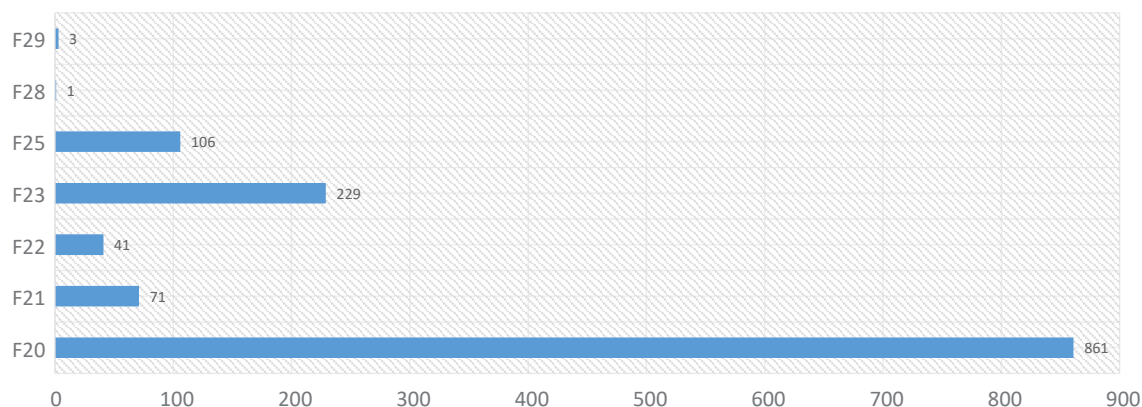

РЕГИСТАР ЗА ПСИХОЗИ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2020

Болни лечени во болница по дијагнози/ Patients treated in hospital by diagnosis F20-F29, 2020										
Дијагноза/ Diagnosis		Случаи/ Cases			Болнички денови/ LOS			СТ/CR 100 000		
МКБ10/ ICD10	Опис/ Description	м/м	ж/ф	вкупно / total	м/м	ж/ф	вкупно / total	м/м	ж/ф	вкупно / total
F20	ШИЗОФРЕНИЈА/Schizophrenia	581	280	861	67630	29925	97555	55.93	27.02	41.49
F21	ШИЗОТИПНО РАСТРОЈСТВО/Schizotypal disorder	44	27	71	3574	1553	5127	4.24	2.61	3.42
F22	ПЕРЗИСТЕНТНИ НАЛУДНИЧАВИ РАСТРОЈСТВА/ Persistent delusional disorders	23	18	41	2421	1258	3679	2.21	1.74	1.98
F23	АКУТНИ И ТРАНЗИТОРНИ ПСИХОТИЧНИ РАСТРОЈСТВА/ Acute and transient psychotic disorders	138	91	229	6934	4390	11324	13.29	8.78	11.04
F25	ШИЗОАФЕКТИВНИ РАСТРОЈСТВА/Schizoaffective disorders	56	50	106	6387	4439	10826	5.39	4.82	5.11
F28	ДРУГИ НЕОРГАНСКИ ПСИХОТИЧНИ РАСТРОЈСТВА/Other nonorganic psychotic disorders	0	1	1	0	38	38	0.00	0.10	0.05
F29	НЕОЗНАЧЕНА НЕОРГАНСКА ПСИХОЗА/Unspecified nonorganic psychosis	1	2	3	232	366	598	0.10	0.19	0.14
вкупно/total		843	469	1312	87178	41969	129147	81.16	45.25	63.22

Source: Hospital Morbidity, Republic of North Macedonia 2020

Болни лечени во болница по дијагнози/ Patients treated in hospital by diagnosis F20-F29, 2020

Болни лечени во болница по дијагнози/ Patients treated in hospital by diagnosis F20-F29, 2020, СТ/CR 100 000

